

Ks. Roman Krawczyk
Akademia Podlaska

Ps 72. MODLITWA O IDEALNEGO KRÓLA PRZYSZŁOŚCI

Wśród egzegetów panuje zgodna opinia jedynie co do tego, że Ps 72 jest psalmem królewskim. Natomiast istnieje rozbieżność zdania co do okoliczności historycznych, w których psalm mógł powstać: czy psalm został ułożony z okazji koronacji króla czy raczej z okazji rocznicy objęcia władzy, czy w jeszcze innych okolicznościach. I drugie pytanie jeszcze ważniejsze: czy w psalmie chodzi o jakiegoś historycznego króla czy raczej króla oczekiwanego, który ma dopiero kiedyś nadejść i zapoczątkować nowe królestwo izraelskie.

Innymi słowy - czy psalm 72 jest utworem wyłącznie historycznym, czy też wyrazem oczekiwania na przyszłego idealnego króla - Mesjasza? Istotnym problemem naszego artykułu jest problem mesjańskiego charakteru psalmu 72. Aby ten problem możliwie najdokładniej zanalizować, niezbędne jest najpierw ustalenie czasu powstania i gatunku literackiego Ps 72 (1), a przede wszystkim przeprowadzenie analizy egzegetycznej psalmu (2). Dopiero te wstępne procedury badawcze umożliwią udzielenie odpowiedzi na główny problem badawczy tego artykułu - problem mesjańskiego charakteru Ps 72 (3).

1. CZAS POWSTANIA I GATUNEK LITERACKI Ps 72.

Ps 72 jest modlitwą za idealnego króla, w której autor ukazuje ideał władcy, jakiego naród pragnie posiadać i jakiego oczekuje. Ps 72, podobnie jak większość psalmów nie zawiera danych literackich, które pozwoliłyby dokładnie określić czas jego powstania. W tytule psalmu wymienia się imię Salomona, co wskazuje na to, że tradycja żydowska łączyła psalm z Salomonem i jego epoką. Tradycji tej nie można jednak uznać za

historyczną, trudno bowiem sobie wyobrazić, „by Salomon pisał modlitwę za jakiegoś innego króla”¹.

Problem czasu powstania psalmu podzielił egzegetów na dwie grupy. Jedni opowiadają się za powstaniem psalmu w czasach królewskich, inni za późnym jego powstaniem.

Ci pierwsi powołują się na treść psalmu, która ich zdaniem harmonizuje z dynastycznymi rządami rodu Dawida. Z tą dynastią mianowicie wiązano nadzieje pomyślnych losów narodu. Zwolennicy tej interpretacji przyznają jednak, że trudno na podstawie samej treści psalmu powiedzieć, czy odzwierciedla ona uroczystość z okazji objęcia władzy przez nowego króla, czy też chodzi tylko o rocznicę rządów któregoś króla z dynastii Dawidowej, czy raczej psalm przedstawia tylko modlitwy odprowadzane w świątyni z jednej czy drugiej okazji: intronizacji czy rocznicy objęcia rządów królewskich. W każdym razie - według zwolenników wczesnego datowania psalmu - nadzieje, jakie psalmista łączy z osobą nowego króla mogą wskazywać na to, że psalmista ma na myśli któregoś z następców Dawida, wobec tego psalm mógłby powstać przed niewolą, gdy jeszcze istniała dynastia Dawida.

Druga grupa egzegetów - zwolennicy późnego pochodzenia psalmu - wymieniają czasy perskie czy machabejskie jako najbardziej prawdopodobny okres zredagowania tego psalmu. Ma za tym przemawiać podobieństwo literackie niektórych wierszy psalmu z wówczas powstałą literaturą (np. Ps 72,3 z Iz 45,8; 52,7; Ps 72,6 z Iz 45,8; Ps 72,11 z Iz 42,4.10; 49,23; 54,1). Bohaterem psalmu według nich mógłby być któryś król z dynastii Ptolomeuszów, a psalm mógł powstać w okresie po powrocie Izraelitów z niewoli babilońskiej, a więc dopiero po 538 roku przed Chr. Może za tym przemawiać między innymi zależność wiersza 8 naszego psalmu od prorocstwa Za 9,9-10, według którego Mesjasz będzie panował od morza do morza i od Rzeki aż po krańce ziemi (Za 9, 10).

Co więcej - zwolennicy późnego pochodzenia psalmu 72 sugerują, że psalm może być modlitwą za króla perskiego. Może to potwierdzać fakt, że Jr 25,9 w królu Nabuchodonozorze widział Sługę Jahwe, a Deuteroizajasz nazwał pomazańcem Jahwe Cyrusa, króla Persów (Iz 45,1).

Trudno jednoznacznie opowiedzieć się za jednym lub drugim datowaniem powstania Ps 72. W każdym razie bardzo wątpliwa jest możliwość identyfikacji króla, bohatera psalmu, z jakimś obcym władcą. Byłoby to całkowicie niezgodne z religijnym duchem całego Psalterza, a więc i psalmu 72. Ale również mało prawdopodobne jest pochodzenie psalmu z okresu panowania króla Dawida. Jego monarchia nigdy nie miała tak uniwersalnego wymiaru, jaki sugerują wiersze 8-11 naszego psalmu.

---

¹ J. S. Synowiec, *Wprowadzenie do Księgi Psalmów*, Kraków 1996, s.267-268.

Najprawdopodobniej autor psalmu nie miał na myśli żadnego konkretnego króla. Ponieważ rzeczywistość historyczna okresu po upadku monarchii Dawidowej przyniosła dla całego narodu bolesne doświadczenia, myśl psalmisty wybiega poza współczesną mu rzeczywistość. Autor chce zgębionym rodakom ogłosić dobrą nowinę o nadejściu króla idealnego, który spełni nadzieje i oczekiwania narodu.

Z kolei kwestia gatunku literackiego Ps 72 jest dość jednoznaczna: psalm ten należy do grupy psalmów królewskich. Wszystkie nadzieje swoje narodu psalmista łączy z osobą króla przyszłości. Żaden z dotychczasowych potomków Dawida nie zrealizował nadziei związanych z jego dynastią. Psalmista kreśli więc obraz króla przyszłości, który - jak ufa autor - zapewni swemu ludowi rządy oparte na sprawiedliwości i którego uniwersalne panowanie przyniesie pokój i zbawienie. Kim będzie ten król?

2. ANALIZA EGZEGETYCZNA Ps 72.

W Ps 72 wyróżnić możemy pięć strof i doksologię. Oto ich główne treści. Rządy króla cechować będą: pokój, sprawiedliwość, obrona uciśnionych (1.W.1-4). Jego panowanie będzie miało uniwersalny wymiar czasowy (2.W.5-7) i terytorialny (3.W.8-11). Opiekuńcza władza króla obejmie szczególnie najbiedniejszych (4.W.12-14), ale błogosławić go będą za doznane dobrodziejstwa wszyscy poddani (5.W.15-17). Doksologia zawarta w w. 18-19 jest późniejszym dodatkiem który nie ma wyraźnego związku z treścią Ps 72.

2.1. Wersety 1-4.

„Boże, przekaz swe wyroki królowi
i twoją sprawiedliwość synowi królewskiemu” (w. 1).

Psalm zaczyna się inwokacją do Boga (’ēlōhîm), aby synowi królewskiemu, który został nowym królem, dał (tę) (władzę) (mišpāt^{ka}) wymierzania sprawiedliwości (šidqat^{ka}). W Izraelu istniało przekonanie, że król jest ustanowionym przez Boga najwyższym sędzią, prawodawcą i stróżem sprawiedliwości (1 Krl 8,15; 2 Sm 15,4; Mi 4,14). Wyrażają to użyte w w. 1 (i powtórzone w w.2) terminy: š^odāqāh i mišpāt. Termin š^odāqāh, „sprawiedliwość” nie odnosi się tylko do sfery sądowniczej; odniesiony do Boga oznacza, że Bóg karze za wykroczenia, przebacza, okazuje łaskę, nagradza, przychodzi z pomocą uciśnionym. W taki właśnie sposób ma wymierzać sprawiedliwość król.

Dodatkowo wyraża to drugi termin: mišpāt. Oznacza on jeszcze wyraźniej niż š^odāqāh myśl, że władza panującego względem poddanych na się wyrażać nie tylko w sprawowaniu władzy sądowniczej, ale także w trosce

o naród. W tekście Ez 34,16 Jahwe kieruje się wobec swego narodu mišpāt, to znaczy troszczy się o niego jak dobry pasterz². Pełnia władzy sądowniczej należy jednak do Boga, najwyższego Pana narodu; król jedynie w Jego imieniu może sprawować tę władzę (Ps 122,5) - takie było przekonanie nie tylko w Izraelu, ale ma całym biblijnym Wschodzie. W szczególny sposób odnosiło się to do Izraela starożytnego, w którym królestwo izraelskie miało charakter teokratyczny. Królowie i sędziowie sprawowali swoją władzę z mandatu i w imieniu Jahwe. W Pwt 1,16-18 Jahwe nakazuje sędziom izraelskim, by w rozstrzyganiu spraw nie lękali się nikogo, „gdyż jest to sąd Boży (w.17b; por.2 Sm 8,15) - sąd Boży sprawowany w imieniu i na polecenie Boga;

„Będzie rządził³ Twoim ludem sprawiedliwie
i ubogimi Twoimi zgodnie z prawem” (w.2).

Król będzie rządził w imieniu Jahwe, a to oznacza, że jego rządy będą oparte na sprawiedliwości i prawie. Sprawiedliwość jako przymiot rządów króla warunkuje nie tylko pomyślność jego podwładnych, ale także trwałość jego władzy: „Król, który sprawiedliwie osądza ubogich, mieć będzie tron umocniony na wieki” (Prz 29,14). Przedmiotem troski króla będzie cały lud powierzony jego opiece, szczególnie biedni (ʿānījīm),⁴ wszyscy potrzebujący Bożej pomocy. Ta myśl o Bożej opiece nad swoim ludem jest autorowi szczególnie bliska, dlatego wraca do niej jeszcze raz w następnym wierszu:

„Niech góry przyniosą pokój ludowi
a wzgórze sprawiedliwość” (w.3).

W poprzednim wierszu psalmista mówił o sprawiedliwości i prawie, teraz dodaje kolejny przymiot rządów króla: pokój (šālôm). Pod rządami obiecanego króla nastaną sprawiedliwość, prawo i pokój⁵, a więc sytuacja społeczna niemal idealna. Pragnienie psalmisty, by taka sytuacja nastąpiła, wyraża metaforyczny obraz gór i wzgórz: nawet prawa przyrody w swoim

---

² J. S. Synowiec, dz. cyt., s. 263.

³ W TM mamy: jāđin, „będzie sądził”. W Starym Testamencie władza sądownicza obejmowała całość funkcji sprawowanych przez władców.

Terminy: jāđin, mišpāt i š^cđāqāh użyte w w.1 i 2 są wyrażeniami bliskoznacznymi.

⁴ S. Łach, *Anaw i Ani w Psalmach*, w: *Kongres Biblistów Polskich*, Kraków 1973.

⁵ Termin šālôm, „pokój” ma w Starym Testamencie bardzo szerokie znaczenie. Oznacza różne dobra doczesne, np. zdrowie (Ps 38,4), poczucie bezpieczeństwa (Sdz 6,23), zgodę między braćmi (Ps 41,10), zaufanie wzajemne (Lb 25,12), to co dobre w przeciwieństwie do tego, co złe (Prz 12,20; Ps 28,3). W naszym wierszu może oznaczać pokój, jako brak wojny.

funkcjonowaniu będą za sprawą Jahwe oparte na sprawiedliwości i pokoju, a więc będą służyć dobru człowieka⁶.

W następnym wierszu psalmista koncentrując się na pojęciu sprawiedliwości pokazuje, jak będzie wyglądać jej sprawowanie:

„Otoczy opieką uciśnionych z ludu,
ratować będzie dzieci ubogich,
wymierzy karę krzywdzicielom”(w.4).

Sprawiedliwość Boża obejmuje wszystkich ludzi, ale szczególnie wyraża się w opiece nad potrzebującymi i biednymi oraz w karaniu tych, którzy innym wyrządzają krzywdę. Dla tych, którzy sami nie mogą się obronić, ucieczką będzie sam Bóg. Jeśli dotrze do Niego głos krzywdzonych, Bóg krzywdzicieli „wygubi mieczem i będą ich żony wdowami, a dzieci sierotami” (Wj 22,23; por. Am 4,1n; 8,4-8). Tak właśnie, jak stwierdzał prorok Izajasz będzie rządził Mesjasz (Iz 9,6; Jr 23,5), opiekun ubogich (Iz 11,4).

2.2. Wersety 5-7.

Opiekuńcza władza Jahwe będzie miała uniwersalny wymiar czasowy, nigdy nie ustanie:

„Trwać będzie tak długo jak słońce,
jak blask księżyca, przez wszystkie pokolenia” (w.5).

Tekst jest krytycznie niepewny, ale zapewne chodzi tu o trwałość rządów króla. Podobną zapowiedź przynoszą liczne teksty biblijne: „Wtedy wzbudzę po tobie potomka twojego, który wyjdzie z twoich wnętrzności i utwierdzą jego królestwo”(2 Sm 7,12b; por. Ps 89, 5.30.37-38). Taka interpretacja wiersza 5 odwołująca się do trwałości rządów króla oparta jest na tekście LXX, w TM bowiem mamy lekcję: „Niech się ciebie lękają”. Za lekcją LXX jako bardziej prawdopodobną przemawia też wiersz 17 naszego psalmu, który mówi o trwałości rządów króla: „Sława jego przetrwa wieki...i będą w nim błogosławione wszystkie narody” (por. Ps 89, 37-38).

Od tematu trwałości rządów króla psalmista przechodzi do charakterystyki tych rządów :

„Zstąpi jak deszcz na trawę
i jak ulewa, która nawadnia ziemię” (w.6).

Dla przedstawienia dobroczynności rządów króla psalmista posłużył się w tym wierszu obrazem deszczu, który użyźnia ziemię i tym samym

⁶ Widać tu ścisły związek między porządkiem moralnym a fizycznym, dlatego sprawiedliwość przechodzi w dobrobyt. Według J. S. Synowca (dz. cyt., s. 263) w życzeniu, by „góry przyniosły ludowi pokój i sprawiedliwość zawarte jest pragnienie, by nie były one już nigdy miejscem walk, ale ośrodkami bezpieczeństwa i pomyślności”.

zapewnia dobre urodzaje. Psalmista wyraża pragnienie, aby król był dla poddanych tym, czym dla ziemi są rosa i deszcz. Deszcz jest tu symbolem błogosławieństwa Bożego, od niego bowiem zależą i deszcz i dobrobyt w kraju (por. Oz 6,3; Mi 5,6; Prz 16,15; Iz 55,10).

Ale najpełniej dobroczynne rządy króla wyrażą się w sprawiedliwości i pokoju, jakie zapanują w kraju:

„Za dni jego zakwitnie sprawiedliwość
i pełnia pokoju dopóki księżyc nie zagaśnie” (w.7).

Termin „pokój” jest syntezą wielorakich dóbr, jeśli więc psalmista użył sformułowania „pełnia pokoju”, to chciał powiedzieć, że owe dobra nie „będą ograniczone żadnym brakiem, ani nie będą zagrożone niczym z zewnątrz; co więcej, trwać będą nieprzerwanie – „dopóki księżyc nie zagaśnie”. Ta wyjątkowa sytuacja egzystencjalna stanie się realna, ponieważ kimś wyjątkowym jest król, który ją zapewni. Psalmista tak oto przedstawia tego króla w kolejnej, trzeciej części psalmu.

2.3. Wersety 8-11.

„Panować będzie od morza do morza
i od Rzeki aż po krańce ziemi”(w.8).

Wielkość mesjańskiego królestwa podkreślają dwa charakterystyczne określenia: „od morza do morza” i „od Rzeki aż po krańce ziemi”. Pierwsze z tych określeń jest świadectwem starożytnej koncepcji świata, według której cały świat jest otoczony ze wszystkich stron morzem. Drugie wynika z historycznych doświadczeń Izraela, który z nakazu Jahwe (Rdz 12,1nn) wyszedł „od Rzeki”⁷ to jest z Mezopotamii znad Eufratu, aby zrealizować swoje uniwersalne królestwo „aż po krańce ziemi”. Łącznie oba określenia wyrażają myśl, że panowanie króla ma objąć cały (wówczas znany) świat⁸.

Słowa wiersza 8 naszego psalmu są niemal dosłownym powtórzeniem mesjańskiego tekstu Za 9,10b) Jego władztwo sięgać będzie od morza do morza, po brzegów rzeki aż po krańce ziemi oraz tekstu Syr 44,21 („W jego potomstwie będą błogosławione narody im dziedzictwo od morza aż do morza i od rzeki aż po krańce ziemi”).

Po określeniu wielkości mesjańskiego królestwa psalmista przedstawia konkretnie, jak będzie wyglądało panowanie władcy tego królestwa:

---

⁷ „Rzeka” oznaczała tutaj Eufrat, gdyż „innej takiej rzeki poza Nilem w tamtych stronach nie było” (W. Borowski, *Psalmy. Komentarz biblijno-ascetyczny*, Kraków 1983, s. 249).

⁸ Według Biblii Poznańskiej: „Wyrażenie: od morza do morza ma chyba znaczenie ogólne, choć może też konkretnie odnosić się do Morza Śródziemnego i Zatoki Perskiej”.

„Pokłon mu złożą mieszkańcy pustyni,
jego wrogowie będą przed nim lizać proch” (w.9).

Na określenie tych, którzy królowi złożą pokłon, psalmista użył słowa *šijjîm*, które niektórzy autorzy tłumaczą jako „mieszkańcy pustyni”.

Tak tłumaczy np. J. Synowiec⁹, według którego „chodzi przypuszczalnie o niesfornych koczowników Pustyni Synajskiej, którzy wymykali się spod władzy królów”. Dosłownie termin ten oznacza zwierzęta albo demony, które blakają się po pustyni (Iz 13,21; 34,14; Jr 50,39; Ez 34,28). W naszym tekście jest to symbol pokonanych państw pogańskich. Inni autorzy poprawiają termin *šijjîm* na *šarîm* (lub: *šārāw*) to jest „nieprzyjaciele, wrogowie”¹⁰. W treści w.9 widać stopniowanie oddawania czci królowi: najpierw oddawanie pokłonu, potem „lizanie prochu” (zob. Iz 49,23b). Wyrażenie „lizać proch” (Mi 7,17) oznacza być maksymalnie upokorzonym, poniżonym. Wyrażenie to występuje również w dokumentach pozabiblijnych.

W kolejnym wierszu psalmista określa narody oraz ich władców, którzy jako poddani mesjańskiego króla przyjdą składać mu hołd:

„Królówie Tarszisz i wysp przyniosą mu dary,
a królówie Saby i Szeby złożą daninę” (w. 10).

Trudno zidentyfikować wymienione tu kraje: Tarszisz, Seba, Szeba. Tarszisz i wyspy znajdowały się prawdopodobnie gdzieś na dalekim Zachodzie, zaś Seba i Szeba na wschodzie¹¹. Wymieniając te krainy psalmista chciał więc wyrazić myśl o uniwersalizmie władzy króla, któremu składają daniny zależni od niego wasalowie.

Taką samą myśl o powszechnym królestwie mesjańskiego króla wyraża kolejny, jedenasty wiersz naszego psalmu:

„Oddadzą mu pokłon wszyscy królówie,
będą mu służyć wszystkie narody” (w.11).

Widać w tym wierszu wyraźne stopniowanie w określaniu władzy króla: w poprzednim wierszu psalmista wymieniał królów konkretnych krain, teraz zaś w w.11 powie, że królowi „oddadzą pokłon” i „będą mu służyć wszystkie narody”. Tak przedstawiając zapowiadanego króla przyszłości psalmista chciał powiedzieć, że ów król swoją władzą przewyższy Salomona; podlegaj mu będą nie tylko obszary, nad którymi panował Salomon, ale właściwie cały świat będzie podlegał jego władzy.

⁹ J. S. Synowiec, dz. cyt., s. 264.

¹⁰ Tłumaczy: Biblia Tysiąclecia, Biblia Poznańska, Biblia Jerozolimska, W. Borowski (dz. cyt., s. 247). LXX ma: Ajtiopes, „Etiopczycy”.

¹¹ Tarsisz wspomniane jest u Izajasza 66,19, zaś Seba i Szeba w Rdz 10,7.28 i Iz ; 43,3; 45,14; 60,6 - dokładna lokalizacja jest jednak niemożliwa.

2.4. Wersety 12-14.

W kolejnej, czwartej części psalmu autor nawiązując do treści wyrażonych już w w.2-4 pokazuje, w jak sposób król, uniwersalny władca, troszczy się o swoich poddanych:

„Wyzwoli ubogiego wołającego o pomoc,
i biednego, który nie ma obrońcy.
Umiłuje się nad nędzarzem i potrzebującym
i życie biedaków ocali”(w.12-13).

Troska o biednych jest realizacją sprawiedliwości, którą kieruje się król wobec wszystkich swoich poddanych, szczególnie zaś wobec tych najbiedniejszych, których nikt nie broni - oni najbardziej potrzebują wsparcia. Takiego wsparcia udzieli im Bóg:

„Od udręki i przemocy uwolni ich życie,
bo ich krew cenna jest w jego oczach” (w.14).

Kto ma zapewnioną opiekę Jahwe i kto na tej opiece oprze swoje życie, tego nie zdołają przemoc żadne udręki. Dlatego, jak mówił święty Paweł: „Mam upodobanie w moich słabościach, w prześladowaniach, w uciskach” (2 Kor 12,10).

Dużą trudność interpretacyjną stwarza druga część tego wiersza (14b) stanowiąca umotywowanie litowania się Jahwe nad biednymi, mianowicie: w TM cenna w oczach Jahwe jest krew prześladowanych i potrzebujących, natomiast w LXX cenne jest dla Jahwe ich imię. Wydaje się, że bardziej myśli psalmisty odpowiada wersja TH, natomiast LXX jest już interpretacją tekstu oryginalnego. Za rozumieniem tego tekstu zgodnie z TM przemawiają inne teksty biblijne. „Dawidzie, już nigdy nie zrobię ci krzywdy, gdyż cenne było w twych oczach moje życie” (Sm 26,21b). „...Lecz teraz niech życie moje drogie będzie w oczach twoich” (2 Krl 1,14b). A zatem: krew biedaków czyli ich życie jest cenne w oczach Bożych, dlatego Bóg nie zostawia ich samych, otoczy ich opieką.

2.5. Wersety 15-17.

Wiersz 15 wprowadza czwartą część psalmu. Wiersz ten jest przez egzegetów tłumaczony i interpretowany w bardzo różny sposób. Najbardziej prawdopodobna jest następujące brzmienie tekstu:

„Życie będzie i otrzyma złoto z Szeby,
i nieustannie popłynie za niego modlitwa
i stale będą go błogosławić” (w.15).

Psalmista wyraża swoje pragnienie i wiarę w to, że król będzie obdarowany długim życiem. Ze strony poddanych będzie nieustannie płynąć modlitwa za niego i będzie przez nich błogosławiony. Podmiotem

błogosławieństw - tym, który błogosławi - jest najczęściej Bóg. Błogosławienie Boga przez człowieka nie jest niczym innym, jak tylko wyznawaniem Bożej hojności i składaniem dziękczynienia Bogu za wszystkie Jego dobrodziejstwa. Psalmista mówiąc o błogosławieniu króla miał na myśli to, że król będzie otaczał opieką swoich poddanych, oni zaś swoimi modlitwami będą go wspierać, by spełniły się wszystkie nadzieje związane z Jego panowaniem¹².

Z takim odczytaniem treści wiersza 15 harmonizuje treściowo wiersz następujący:

„Obfitość zboża urodzi się w kraju
i zaszumi na szczytach gór.
Jak (drzewa) Libanu będą jego plony,
mieszkańcy miast rozrodzą się jak polna trawa” (w.16).

W czasie rządów oczekiwanego i zapowiadanego króla kraj będzie się cieszył wyjątkowymi urodzajami zbóż, a to wpłynie na to, że mieszkańcy miast będą szybko wzrastać w liczbę. Dobrodziejstwa, jakich zazna kraj opromienia chwałą jego króla, sprawcą tych dobrodziejstw.

„ Imię jego trwać będzie na wieki
i rozprzestrzeni się pod słońcem jego imię.
Będą w nim błogosławione wszystkie narody,
(wszystkie narody) będą go uwielbiać” (w. 17).

Sława króla („Imię jego”) obejmie wszystkie narody i trwać będzie „na wieki”. Wszystkie narody ziemi korzystając z błogosławionych skutków jego rządów „będą go uwielbiać”. Błogosławieństwa wypowiedane przez ludzi w Starym Testamencie były rozumiane jako słowa, którym Bóg zapewnia spełnienie się ich treści¹³. W naszym psalmie natomiast skutkiem Bożego błogosławieństwa będą dobrodziejstwa, jakich doznają narody. Król opiewany w w.17 odziedziczy te same przywileje, jakich Bóg obiecał Abrahamowi: „Wszystkie ludy ziemi będą sobie życzyć szczęścia na wzór twego potomstwa”(Rdz 22,18a; 26,4b).

2.6. Wersety 18-20.

W ostatniej części psalmu 72 (w.18-20) zawarta jest doksologia dodana prawdopodobnie później jako zakończenie drugiej części Psalterza na podobieństwo doksologii w Ps 41,14; 89,53; 106,48; 150,1-6 (- końcowa

¹² Według niektórych autorów w w.15 chodzi raczej o to, że to król nieustannie będzie się modlił za ubogich (1 Krl 8,14), a nie odwrotnie.

¹³ Zob. hasło: „Błogosławieństwo” w: X Leon-Dufour, *Słownik Teologii Biblijnej*, Poznań 1982, s.78-85.

doksologia całego Psalterza). Dodatkiem późniejszym (nie wiadomo kiedy i przez kogo sformułowanym) jest uwaga końcowa (w.20):

„Błogosławiony Jahwe, Bóg Izraela,
który sam jeden czyni cuda!
Błogosławione na wieki chwalebne jego imię.
Niech cała ziemia napelni się jego chwałą.
Amen. Amen”(w.18-19) .

Psalmista wyraża życzenie, by całą ziemię „na wieki” objęła chwała oddawana Bogu. Ma to wynikać nie tylko z wdzięczności za Boże opiekuństwo nad wszystkimi potrzebującymi, o czym psalmista mówił w poprzednich wierszach (2-3.7-8.12-14), ale dla uznania majestatu Boga: „On sam jeden czyni cuda” w.18a; por. Ps 86,10; 136,4). Kończące psalm wyrażenie: „Amen. Amen” (w.19c) należy do właściwości doksologii Psalterza.

3.CHARAKTER MESJAŃSKI Ps 72.

Do rozstrzygnięcia pozostaje problem: czy autor Ps 72 przedstawił w swoim utworze w idealnych barwach tylko jednego z królów, potomków Dawida, czy też myślał o idealnym, eschatologicznym królu przyszłości? Wielu egzegetów dawnych, a także współczesnych opowiada się za wyłącznie historyczną interpretacją Ps 72. Według nich, niezależnie od tego, kiedy psalm powstał - w czasach królewskich, machabejskich czy perskich - autor psalmu ma na myśli wyłącznie historycznego króla. Wiersze psalmu mówiące o uniwersalnym wymiarze jego królestwa mogą być albo wyrazem pochlebstwa, jakim się często na starożytnym biblijnym Wschodzie posługiwano, albo wyrazem nadziei, że kiedyś taki król rzeczywiście nadejdzie. Ale wyrażanie takiej nadziei mieści się wyłącznie w ramach historii i nie może być uznane za mesjańską zapowiedź.

Druga grupa egzegetów opowiada się za uznaniem Ps 72 jako zapowiedzi mesjańskiej. Królestwo przedstawione w tym psalmie ma wymiar królestwa mesjańskiego. Autor posłużył się obrazami i terminologią z historii królów Izraela (np. inauguracja lub rocznica objęcia rządów), ale są one tylko literackim środkiem do przedstawienia króla mesjańskiego. Żaden z potomków Dawida nie zrealizował nadziei związanych z jego dynastią, ale autor psalmu zapowiada, że przyjdzie kiedyś król, którego panowanie obejmie wszystkie narody i przyniesie pokój i zbawienie. „Rządy jego będą wieczne i sprawiedliwe. Rozciągną się na cały świat i przyniosą ludziom, zwłaszcza ubogim, pomoc i opiekę. Wszystko to, co zrobili Salomon i Ezechiel dla utrwalenia sprawiedliwości w królestwie Dawida, było tylko

częścią t ego, czego dokona król – Mesjasz”¹⁴. A zatem - zapowiadana przez psalmistę postać odnosi się do osoby Mesjasza.

Bardziej przekonujący jest pogląd tych autorów, którzy przyjmują mesjański charakter Ps 72. Uniwersalizm królestwa, o jakim mówi autor psalmu nie urzeczywistnił się w żadnej epoce historycznej Starego Testamentu; żaden król nie spełniał warunków idealnego króla zapowiadanego przez psalmistę. Król ten wypełni wszystkie pokładane w nim nadzieje i oczekiwania. Przyniesie sprawiedliwość i pokój (w.2-3.7). Rządy jego będą wieczne (w.5), obejmą cały świat (w.8), uznawać go będą „wszystkie narody” i „wszyscy królowie” (w.11). Jego panowanie przyniesie ludziom, zwłaszcza ubogim pomoc i opiekę (w.12-14). Tak przedstawionego króla przyszłości tradycja i wiara chrześcijańska upatruje w Jezusie Chrystusie, a królestwo opisane w psalmie jest konsekwentnie królestwem mesjańskim, które zrealizowało się w Kościele Chrystusa.

---

¹⁴ S. Łach, *Księga Psalmów*, Poznań 1990, s. 216.

